

Тема: Образ чутливого до краси хлопчика Михайлика, його сприйняття життя.

Мета: продовжити опрацьовувати ідейно-художній зміст повісті Михайла Стельмаха «Гуси-лебеді летять»;

сприяти формуванню відповідального члена громади й суспільства через вчинки Михайлика та інших персонажів повісті;

формувати навички виразного читання та зв'язного мовлення; висловлювати власне ставлення до прочитаного; уміння обґрунтовувати свої думки; характеризувати образ Михайлика, його сприйняття життя, ілюструвати свою відповідь цитатами із твору; робити висновки й узагальнення;

виховувати високу громадянську позицію; здатність співчувати, довіряти й викликати довіру; поцінювати людську гідність; повагу до чужої праці, до книги і знань.

Операційні цілі (завдання):

Після закінчення уроку учень

знає

основні риси характеру Михайлика;

усвідомлює

необхідність гармонійного розвитку особистості для самореалізації;

дискутує щодо проблем самореалізації творчої особистості; поваги до представників старшого покоління;

що шанобливе ставлення до старших, любов до батьків, природи і світу, – важливі моральні цінності людини;

потребу розвивати фантазію, уяву;

може

дискутувати, відстоювати власну позицію, переконувати, погоджуватися на аргументи; працювати у парах, групах.

уміє

– толерантно відстоювати власну позицію в дискусії;

– розрізняти маніпулятивні технології і протистояти їм;

– аргументовано й грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань;

– уникати дискримінації інших у процесі спілкування;

– критично оцінювати тексти соціально-політичного змісту.

Методики і техніки

Робота із картками plickers

Літературна міні-вистава

Складання соціального ролика

Літературна правка

Гра «Асоціації»

Вправа «Доміно»

Вправа «Вибір»

Вправа «Привітання-побажання»

Обладнання: картки plickers; ваза із цукерками та дитячі книги; бублик, чоботи, кирея, ключі, соняшникове насіння, книга Марква Твена «Пригоди Тома Соєра»; фрази для соціального ролика; фрази із «Фейсбука»; репродукція картини Ван Гога «Зоряна ніч»; комікс учня 7-Г класу Валерія Зайцева.

Епіграф: А треба жити, треба просто жити.
Це зветься досвід, витримка і гарт.
Ліна Костенко

Перебіг уроку

I. Етап орієнтації.

Вітання-побажання. Семикласники разом з учителем стають у коло і бажають один одному удачі і гарного настрою.

II. Етап цілепокладання.

Оголошення, представлення теми та очікування навчальних результатів.

III. Етап проектування.

1. Перевірка домашнього завдання. Робота з картками plickers (або літературний диктант).
2. Гра в асоціації.

Учитель: Виберіть з предметів, які є на цьому столі, ті, що стосуються нашого уроку. (На столику лежать чоботи, куртка, «Пригоди Тома Сойєра», соняшникове насіння, ключі, яким сонце відмикає землю після зими; бублик)

Учень: Михайлик не мав чобіт. Ось чому його батько носив хлопчика до школи на руках, загорнувши в кирею.

Учень: Михайлик мріяв прочитати книгу Марка Твена Пригоди Тома Сойєра. Але його односець Юхрим Бабенко запросив високу ціну – аж чотири склянки соняшникового насіння.

Учень. Це – гарбузове насіння, яке Михайлик взяв потай від мами і ніс в обмін на книгу. Та не доніс.

Учень: Бублик Михайлик отримав разом із чоботами, які батько приніс йому до школи.

Учень: Ключі на своїх крилах із вирію приносять гуси-лебеді. Після цього починають танути сніги і з'являються квіти.

Учитель. Ви добре знаєте текст, і правильно визначили призначення предметів на столі.

3. Робота в парах. «Доміно».

Завдання: Складіть «Доміно» з частин оповідання і поставте їх у композиційній послідовності.

Зустріч із Любою. Черешні.
Михайлик із дідом Дем'яном спостерігають за лебедями.
Батько відводить Михайлика до школи.
Хлопчик іде до Юхрима Бабенка по книгу «Пригоди Тома Сойєра», а повертається із казками.
Михайлик пише п'єсу.
Михайлик та Петро Шевчик слухають шуку на річці та йдуть до лісу.
Михайлику дають для читання «Космографію».

4. Оголошення теми, мети та мотивація навчання. Запис числа, теми та плану.

План

1. Михайлик – бідний сільський хлопчик, який мріє про чоботи.
2. Зовнішність героя через малюнки дітей.
3. Риси характеру. (Діти мають самостійно їх додати.)
4. Михайлик та інші герої.
5. Значення образу Михайлика.

5. Вправа «Вибір». Зробити вибір між цукеркою та книгою.

Учитель: Ті, хто обрав книгу, візьміть собі цукерку. Це – дивіденд за правильний вибір. Обираючи книгу, ви обираєте знання, тим самим інвестуючи у свою професію, яка згодом

дозволить вам заробити ось на цю цукерку. Ті, хто обрав цукерку, лишіть собі як плату за чесність. Але ви позбавлені книги, тобто знань. Щоб вибрати книгу, вам доведеться за неї заплатити цукеркою.

Як ви вважаєте, чи має ця вправа стосунок до нашого уроку?

Учень: Так, Михайлик платив за читання.

Учитель: План до характеристики образу Михайлика неповний. Ми повинні його поширити і з'ясувати, якими внутрішніми чеснотами відрізняється цей хлопчик від інших дітей.

6. Бесіда

Учитель: Почнемо із епізоду, який підготували для вас учні 6 та 7 класу. Після перегляду міні-сценки обговоримо побачене.

Учні грають епізод «Зустріч Михайлика із жінкою та хлопчиком, голодуючими з Херсонщини».

Учитель: Чи допомагає цей епізод розкрити риси характеру Михайлика?

Учень: Так. Я зробив висновок, що Михайлик не егоїст, він співчутливий і не жадібний.

Учитель: Яку рису характеру ми додамо до характеристики Михайлика?

Учень: Співчуття до тих, хто потрапив у біду.

Учитель: Але у цьому епізоді присутній ще один герой – безіменний сусід, який відмовив у милостині голодуючим. Чому він навчив хлопчика?

Учень: Не ставити багатство вище за людське життя.

Учитель: Постає інше запитання: як у наш час не стати жертвою пройдисвітів?

Учень: Потрібно порадитися із дорослими, батьками.

Учитель: Запропонувати, наприклад, жебракові не грошей, а їжу. Голодний ніколи не відмовиться від їжі. Повідомити соціальні служби або поліцію про те, що у місті жебракує дитина.

Запис у зошиті: співчуття до чужої біди, доброта.

Фізкультхвилинка.

7. Робота із першоджерелом.

Учитель: Пропоную прочитати уривок, якого у вас немає у підручнику. Який висновок ви зробите про риси характеру Михайлика? Виразне читання уривку «На ковзанці» із повісті Михайла Стельмаха «Гуси-лебеді летять».

Учень: Михайлик був настирливим і не зважав на обставини. Якщо хотів кататися з гірки, то йшов і катався навіть босоніж.

Запис у зошиті: цілеспрямованість.

Учитель: Який епізод також свідчить про цю рису характеру?

Учень: Михайликову дуже хотілося читати. Отож він, коли всі засинали, майстрував каганець, ховався на печі і читав.

Учитель: Яка риса характеру ще виявляється у цьому епізоді?

Учень: Любов до книги та допитливість. Бо в ті часи знання можна було здобути лише з книг.

Учитель: Так. Вам пощастило більше. Сучасний школяр має кілька джерел, звідки можна почерпнути знання.

Запис у зошиті: любов до книги, допитливість.

Учень: Також варто додати бажання вчитися. Коли випав сніг і Михайлик зрозумів, що йому ні в чому ходити до школи, він засмутився.

Запис у зошиті: бажання вчитися.

Учитель: Як ви вважаєте, які ще риси характеру притаманні Михайлику?

Учень: Я вважаю, що Михайликові притаманна працьовитість. Читає уривок із підручника (починається: «Я не дуже кривлюсь...»)

Запис у зошиті: повага до батька і до працьовитих людей.

Учень: А я вважаю, що Михайлик любив природу. Повість починається описом прильоту навесні лебедів. (цитата із повісті)

Учень: Також Михайлик разом із своїм товаришем Петром Шевчиком ходив до річки, щоб послухати, як тріщить лід, та до лісу (читає уривок із повісті).

Запис у зошиті: любов до природи.

Учитель: Як ви вважаєте, Михайлик сам такий вродився: і розумний, і чемний, і працьовитий, чи хтось впливав на формування його характеру?

Учень: Я вважаю, що дорослі, які його оточували, виховували його. Це його мама, і батько, і дід з бабою, і дядько Себастьян, і дядько Микола. (Учні записують у зошит імена).

Учитель: Пропоную вам послухати епізод із повісті. Як ви вважаєте, чому він навчив Михайлика? (Аудіювання уривка повісті, в якому розповідається про конфлікт діда Дем'яна із паном через скульптури).

Учень: Цей уривок навчив Михайлика поважати свою працю і себе.

Учень: На мою думку, дід показав Михайлику, що потрібно мати власну гідність.

8. Робота в групах.

Учитель: Сьогодні ми часто чуємо вислів із телевізора та й із вуст знайомих дорослих «Ми виживаємо, а не живемо». Поговоримо про це. Чи у Михайлика було щасливе дитинство?

Учень: Так, Михайлик вважав, що його дитинство особливе.

Учень: Ні, бо у нього не було чобіт.

Учень: Через багато років Михайло Стельмах згадує своє дитинство як щасливий час.

Учитель: Незважаючи на бідність, чи звучала з вуст когось із дорослих, які оточували Михайлика, фраза «Головне – вижити?»

Учень: Ні, не звучала.

Учитель: Як ви вважаєте, чому? Адже дитинство Михайлика набагато бідніше за ваше.

Учні: І все-таки він знаходив причину порадіти.

Якщо він хотів піти на ковзанку чи до школи, відсутність чобіт його не зупиняли.

Крім того, його оточували хороші люди: дід, баба, мама і тато. Вони піклувалися про хлопчика і розвивали його фантазію.

Учитель: Пропоную із запропонованих фраз скласти соціальні ролики на тему «Жити, а не виживати». Головний герой – Михайлик.

Перша група: «У нього не було чобіт і він босоніж катався на дерев'яних ночвах з гірки. Йому ні в чому було ходити до школи, але він відразу почав учитися у другому класі. Він, босоніж, умів радіти життю. Жив, а не виживав. Живи й ти, а не виживай!»

Друга група: «Михайлик радів птахам, які поверталися з вирію. Ділився з нужденними тим, що мав. Пізнавав навколишній світ через мандри і книги. Не плакав через те, що у

нього не було чобіт. Не хникав і не впадав в істерику. Шукай можливості. Йди до своєї мети. Будь людиною. Не виживай, а живи!»

9. Літературна правка.

Учитель: У Фейсбуці ваші однолітки поділилися враженнями від прочитання автобіографічної повісті «Гуси-лебеді летять» Михайла Стельмаха. Ось перший: «Харошоя кніга. Совітую всем почитати».

Другий: «Михайлік – красава. Не пожалів семечек для галодного мальчіка».

Відповідь першої групи: Невідомо, про яку книгу йдеться. Почитати – дієслово недоконаного виду. На нашу думку, потрібно написати: «Гуси-лебеді летять» Михайла Стельмаха – чудова книга. Раджу прочитати».

Відповідь другої групи: Цей пост написаний суржиком. Ось що вийшло у нас: «Пишаюся вчинком Михайлика. У цього хлопчика велике серце. Його чекає велике майбутнє».

IV. Етап рефлексії.

Завдання: намалуйте квітку. Синя – все сподобалося. Жовта – дещо сподобалося, а дещо – ні. Червона – багато чого або зовсім нічого не сподобалося.

V. Оголошення результатів навчальної діяльності школярів.

VI. Домашнє завдання. Написати есе «Михайлик прагнув не розваг, а знань. А чого прагну я?»